

De mammoet van Proven – 1.00.000 jaar voor Christus

Uit de Poperingenaar – of het Wekelijks Nieuws – 3 januari 1948.

Eind 1947 boort Maurits Ganne een put in zijn weide, en dan vindt hij

**De Oudheidkundige vondsten
te Proven**

**BEENDEREN VAN
MAMMOET, RHINOCEROS EN HERT**

Einde October jl., in volle droge periode, had landbouwer Hr Maurits Ganne, Proven, doen overgaan tot het boren van een put ten einde water voor zijn hoeve te kunnen putten. De ondergrond bleef echter droog en op een diepte van ongeveer 8,5 m. stootte de Heer Ganne op een laag keien, — vermoedelijk voortkomend van een gewezen rivierbedding — met daartussen een aantal beenderen.

Hr Veearts Adriaen, uit Poperinge, werd dan o.m. op de hoogte van deze vondst gebracht. In ons blad werden hieromtrent alle gegevens medegedeeld waarover wij toendertijd beschikten. Een drietal weken geleden drukten wij tevens een artikel over, handelend over de pre-historische dieren welke veel duizenden jaren geleden onze gewesten zouden bewoond hebben.

Toen die beenderen en keien gevonden werden, heeft een jonge student uit Poperinge, studierend aan de Hogeschool te Brussel, die vondst bekend gemaakt aan een hoogleraar in de geologie aan de Universiteit te Brussel, die zelf ter plaatse een bezoek kwam instellen, tevens een onderzoek wijdend aan de gevonden beenderen.

Door deze hoogleraar werd vastgesteld dat de gevonden beenderen o.m. hadden behoord tot een mammoet, een neushoorn (rhinoceros) en een soort voorhistorisch hert. De aangetroffen keien zouden ook behoord hebben tot een rivierbedding uit het tertiaire of quaternaire tijdperk. Onder de keilaag bevindt zich een waterdichte zwarte kleilaag.

Vermoedelijk zijn de dieren waarvan beenderen aangetroffen werden op die plaats in die voorhistorische rivier omgekomen en er samengespoeld.

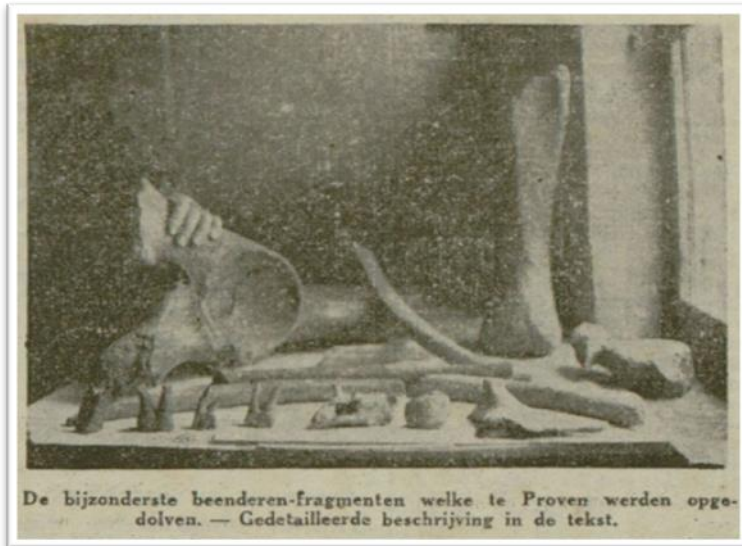
Door het Nationaal Instituut voor Geologie te Brussel werden kredieten aangevraagd om op de hoeve Ganne in de eerstkomende Zomer nadere opzoekingen te kunnen doorvoeren; het hangt er nu van af of die kredieten ja dan niet zullen worden toegestaan.

Enkele weken later, wordt het vorige artikel opgevolgd door dit volgende:

Toen enkele weken geleden in dit blad een overzicht verscheen van de vorming der aarde in verband met de merkwaardige voorhistorische ontdekking te Proven, was dit artikel voor velen een openbaring van tot dan toe onbekende toestanden uit de wordingsgeschiedenis van onze wereld.

Anderen hebben slechts met een ongelovige glimlacht de uiteenzetting gevolgd en waren erg sceptisch tegenover de miljoenen jaren waarvan sprake was. Ja, het gebeurt nog in onze XXe eeuw, dat de mensen zijn die rotsvast geloven in spoken en dwaallichtjes, doch de resultaten van de meest gedegen wetenschap niet kunnen aannemen.

Zowel voor de ene als de andere soort lezers hebben we toen besloten nog eens op dit onderwerp terug te keren en bij een bezoek ter plaatse zoveel mogelijk gegevens te verzamelen in verband met de ontdekking te Proven.

Op bezoek bij de heer M. Ganne

Wanneer onze wagen onder de kletterende regen het hoeveplein kwam opgebeld, konden we onmiddellijk met de **Heer Ganne** kennis maken. De voorstelling kon heel kort zijn want het bijzijn van de **Heer Sansen** scheen hem voldoende in te lichten omtrent het doel van

onze komst.

En terwijl de vriendelijke landbouwer de ontgraven reuzenbeenderen op de tafel uitstalde begon spontaan zonder veel aandringen, het relaas van de vondst.

Ten einde een weide te kunnen splitsen was hij gedwongen geweest een put te graven voor de watervoorziening van het af te zonderen deel. Het zou een heel gewone waterput zijn met een doorsnede van 1 meter, doch voldoende diep om in elk jaargetijde water voor handen te hebben.

De heer Ganne is echter een mens met een wetenschappelijk geest die na zijn zware arbeid naar een boek weet te grijpen en voor wie geologie en delfstofkunde geen onbekende begrippen zijn. Met belangstelling volgde hij dan ook de variatie van de diverse soorten grond die bij de graafwerken achtereenvolgens werden blootgelegd.

De bovenste laag de zogenaamde Ieperiaanse klei, gaat tot een diepte van 2,50 meter.

Daaronder zit een laag van ½ meter fijn groen waterhoudend zand. De groene kleur is te wijten aan de aanwezigheid van glauconiet, dit is een mineraal dat eens in de zeeën ontstond.

Vervolgens werd er een laag aangetroffen van turfachtige aarde samengeseld uit zwart zand en plantenresten. Een monster van deze laag welke meer dan 4 meter dikte had, werd te Brussel onderzocht door een geoloog van het Natuurhistorisch Museum, het bevatte onder meer een pijnappel en stuifmeel van berk en pijnbomen.

Hierop volgde een sediment van ongeveer 0,80 meter eveneens bestaande uit bleekgroen glauconiet rijk zand vermengd met kiezel.

In deze laag komen er talrijke kleine witte kalkachtige schilfertjes voor, waarschijnlijk **nummeliëten**. Dit zijn zeediertjes welke voorzien zijn van een lensvormige kalkschaal wier doormeter meestal slechts enkele millimeters bedraagt.

In 1801 gaf de franse natuuronderzoeker Lamarck hun de naam van nummeliëten omdat hun schaaltes zo zeer op geldstukken gelijken (latijn: nummelus = geldstuk) vandaar ook de Nederlandse benaming: muntsteendiertjes.

Zij leefden in dichte drommen op de bodem van ondiepe zeeën en door hun schalen werden gehele kalkbanken opgebouwd.

Toen de zee zich later terugtrok door de verheffing van de bodem, werd deze kalksteen achteraf als bouw materiaal gebruikt. ...

Op het bleekgroene zand volgde er opnieuw een turfachtige laag, doch slechts een geringe dikte, amper een 20-tal cm. Tenslotte op een diepte van meer dan 8,50 meter stootte men op een laag bestaande uit gerolde keien van allerlei oorsprong. Gerolde keien ontsaan uit brokstukken van gesteenten welke door water of ijs ver meegevoerd en over elkaar gewenteld worden, zodanig dat hun hoeken of scherpe kanten worden afgerond.

Hoe groot was echter de verrassing vande landbouwer toen op dez diepte een stuk been werd aangetroffen. Op het eerste zicht bleek het een stuk hout, doch bij naeder toezien bleek onmiddellijk zijn ware aard uit de onmiskenbare sponsachtige beenderenstructuur aan de gebroken uiteinden.

Andere beenderenfragmenten volgden in overvloed, vele kleine, doch ook enkele grote, welke toelieten te vermoeden dat ze eens aan een reusachtig voorhistorisch dier hadden behoord.

Door een Brusselse geoloog die door tussenkomst van een jonge student uit Poperinge van de vondst op de hoogte werd gebracht werden deze beenderen vereenzelvigd als voor het merendeel afkomstig zijnde van een mammoet en van een neushoorn of rhinoceros.

Op de foto hierboven komen de merkwaardigste stukken voor. Op de voorgrond links staan er vier tanden. Men twijfelt nog over de juiste herkomst van de eerse tand, het is mogelijk dat hij eens tot het gebit behoorde van een voorhistorisch paard. De andere drie kiezen zijn onbetwistbaar tanden van een reusachtige neushoorn. Het fragment dat rechts op de voorste rij gelegen is zou afkomstig zijn van een voorwerelds hert. Al de andere uitgestalde beenderen maakten eens deel uit van het skelet van een mammoet, een soort reusachtige, wolharige olifant met lange sterk gebogen stoottanden en een vetbult op de rug. Het grote been op de achtergrond dat door de Heer Ganne wordt vastgehouden, is een linkerheupbeen. De zware werkershand vande landbouwer welke op dit stuk steunt, geeft een goed idee van de afmetingen. Het rechtstaande stuk is een linker scheenbeen terwijl het fragment dat uiterst rechts bij het venster ligt een halswervel is. De lange ronde beendeen in het midden zijn ribbestukken.

Onder de talrijke kleinere brokstukken welke op de foto niet voorkomen, bevindt er zich eveneens een fragment ivoor dat afkomstig van een stoottand van een mammoet.

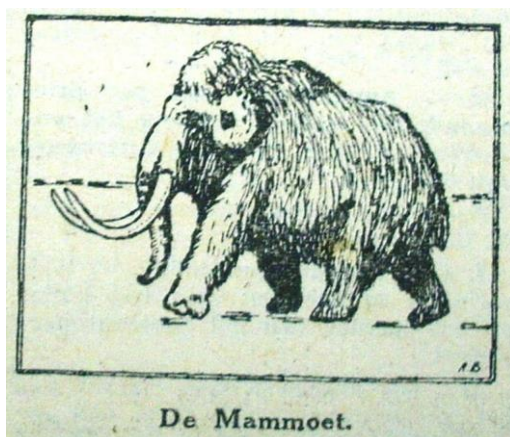
Al deze beenderen, die honderduizenden jaren in de aarde bedolven lagen, zijn zeer broos geworden. Welra zullen zij worden overgebracht naar het Natuurhistorisch Museum te Brussel. Daar worden ze eerst in een bad gedompeld en met een soort vernis bestreken ten einde ze te verduurzamen om tenslotte hun plaats te vinden in een der tentoonstellingszaken voorzien van een onderschriftje met vermelding van hun aard, ouderdom, vindplaats, enz.

Dat men te Brussel veel belangstelling koestert voor de gedane vondst blijkt wel uit het feit dat subsidies werden aangevraagd om toekomende zomer op de hoeve vande heer Ganne belangrijke delvingswerken uit te voeren met het doel wellicht nieuw beenderen materiaal aan

te treffen. Het is inderdaad niet aan te nemen dat de geraamten zich zouden beperken tot de bodem van de waterput welke nauwelijks één vierkante meter beslaat.

Wie weet wat er in de omgeving nog begraven ligt! We zullen ten gepaste tijde de werkzaamheden van heel nabij volgen en onze lezers op de hoogte houden.

Uit lang vervlogen tijden

Al de aardlagen welke te Proven doorgraven werden en wier samenstelling we komen te bespreken, dateren uit het tertiaire tijdperk, meer bepaald uit de zogenaamde Eoceenperiode welke zestig miljoen jaren geleden een aanvang nam. Overal in de wereld zouden weldra grote veranderingen in de bodemgesteldheid plaats grijpen. De rusteloze aardkorst zou zich plooien in nooit gekende mate, de reusachtige bergketens welke onze hedendaagse wereld beheersen, zouden weldra gevormd worden. De Alpen, de Pyreneeën de Kaukasus, de Himalaya, de Andes van Zuid-Amerika en andere ketens zouden uit de grond rijzen terwijl de Middellandse Zee haar bedding krijgt. Tijdens het voorspel van deze grote tectonische veranderingen was ons land het toneel van herhaalde grote overstromingen ten gevolge van plaatselijke bewegingen van de bodem. De zee stormde vooruit, nu eens langs het Noorden, dan langs het Zuiden of het Oosten en overstroomde telkens een deel van ons land. De vooruitdringende zee zette overal sedimenten af bestaande uit klei of zand. Het zijn inderdaad deze grondstoorten welke door de Heer Ganne werden blootgelegd.

Alhoewel de gevonden beenderen in deze lagen werden aangetroffen, dateren ze geenszins uit dat tijdperk. Ze zijn van veel jongere datum. Hun ouderdom is niet in miljoenen jaren uit te drukken. De wollige mammoet en zijn metgezel de neushoorn leefden slechts op het einde van de tertiaire of in het begin van de kwartaire periode, ongeveer een miljoen jaar geleden. Waarschijnlijk is de op 9 meter diepte aangetroffen kleilaag in het tertiaire of kwartaire tijdperk eens de bedding geweest van een rivier wiens wateren de geraamten en beenderen van gestorven dieren hebben meegevoerd. Hoe zou het anders te verklaren zijn dat beenderen van drie of vier verschillende diersoorten te samen opgehoopt liggen. Achteraf is deze rivier, waarschijnlijk door zijdelingse afzettingen genivelleerd.

De mammoet die een miljoen jaren geleden reeds op aarde leefde is een tijdgenoot geweest van de mens. Of anders uitgedrukt: ten tijde dat de mammoet leefde waren onze voorouders reeds op deze wereld!

Niet alleen werden te Spy, bij Namen menselijke geraamten gevonden samen met gebeenteresten van mammoets en neushoorns, doch in Moravië vond men bovendien over een oppervlakte van 1600 vierkante meter de geraamteoverblijfselen van wel 60 mammoeten, de beenderen lagen op hopen en waren zelfs gerangschikt. Dit bewijst zeker dat de mens hierin de hand moet hebben gehad.

Waarschijnlijk hebben de ijstijdmensen tevens jacht ghemaakt op dit reuzendier. Geleerden zijn de mening toegedaan dat de primitieve mens zich hierbij van valkuilen moet bedienen hebben om vervolgens het monster bij middel van zware stenen af te maken.

Er is nog zoveel te vertellen over het leven en de ontdekkingsgeschiedenis van de mammoet zodat we later nog wel eens hieraan een bijdrage zullen wijden.

En terwijl ik bij de heer Ganne de zware beenderen in mijn handen hield, dacht ik er aan dat zij duizenden eeuwen geleden behoorden tot een wanstaltig dier dat hier in deze vlakte graasde. Wellicht reeds een miljoen jaar lagen ze begraven in de aarde en sindsdien heeft de gehele menselijke overlevering de onbekende en de geboekstaafde zich afgespeeld. Dit dier leefde als tijdgenoot van de meest primitieve mens die misschien niet eens in staat was een steen op rudimentaire wijze te modeleren of slechts over heel eenvoudige en ondoelmatige wapens en werktuigen beschikte: een scherpe steen of een knoestige tak.

Wanneer de mens uitgegroeid is tot de meester van de aarde in dit tijdperk van elektriciteit en atoomsplitsing werden deze beenderen opgegraven om als curiositeit een plaatsje te vinden in het museum want dit dier is zeer lang uitgestorven. Alles verandert, alles evolueert, ook het leven! Hoe zal de aarde, hoe zal de mens er uit zien bij nog eens zoveel duizenden jaren? Wie weet, vriend lezer, ligt uw of mijn skelet dan niet netjes gerangschikt in een glazen kast van een of ander museum der toekomst als bezienswaardige overblijfselen van een nog halfwijde mensensoort met als opschrift: Geraamte van een mens uit het dwaze tijdperk der wereldoorlogen!

R.A.E. Beveren-Ijzer

Op 22 december 1956 krijgen we in het 'Wekelijks Nieuws' een vervolg van deze sensationele ontdekking.

In de week van de 10de tot de 15de december is immers de heer **Roger Vanhoorne**, paleontoloog en plantenkundige van het Koninklijk Belgisch Instituut van Natuurwetenschappen bedrijvig geweest op de hoeve Ganne.

Aardklompen waarin overblijfselen van plantengroei, keien en schelpjes voorkomen, worden door dhr. Vanhoorne zorgvuldig in plastieken verpakking gewikkeld, om dit kostbaar materiaal later in het laboratorium nauwkeurig te onderzoeken.

De eerste opgravingen van 1947 hadden reeds bewezen dat men hier kennelijk voor een aardlaag stond die

duidelijke sporen bevatte over de plantengroei in het late ijstijdperk en vermits de heer Vanhoorne een studie maakt over dit ijstijdperk was de vindplaats te Proven aangewezen voor zijn verdere opsporingen.

Tijdens de zomer van dit jaar werden ter voorbereiding een drietal proefboringen uitgevoerd in de weide van de hofstede Ganne. Eigenaardig genoeg hadden de proefboringen voor resultaat dat de plaats onmiddellijk naast de in 1947 gedolven steenput, nog het best de eigenschappen vertoonde van het tijdperk der prehistorie dat men van dichtbij wilde onderzoeken. ...

De heer Vanhoorne schetst ons het verloop der opgravingen. Vanaf 3,50 meter ongeveer werd een grijs leemdek bereikt. Deze leem werd tussen 5 en 6 meter zeer weinig (turfachtig). In dit gedeelte trof de geleerde een rijke oogst van mossen en zaden. Deze vondsten werden zorgvuldig voor verder laboratoriumonderzoek in plastieken verpakking geborgen.

Voorbij de 6 meter kwam men aan zandige leem met schelpen, zoetwaterschelpen wel te verstaan en ten slotte, voorbij de 7 meter bereikte men een leemlaag met keien. Het is op deze diepte dat men vrijdag tegen het middaguur een belangrijke ontdekking deed, die trouwens schijnt aan te sluiten met de vondst die 9 jaar geleden gedaan werd, nauwelijks 1,50 meter van deze plaats. Men ontdekte inderdaad nog 3 versteende beenderen, waarvan 2 met een lengte van 50 tot 60 cm en een van 30 cm lengte.

Wij stelden natuurlijk aan de heer Vanhoorne de vraag van welk dier deze versteende, maar prachtig in hun vormen bewaarde beenderen afkomstig waren.

Gerard Ganne in de put op zoek naar voorhistorische resten.

Maar de paleoloog – botanicus verwees ons glimlachend naar zijn confraters de paleologen, die het wel zullen uitmaken of er hier een verband te zoeken is met de mammoet-tibia uit 1947 dan wel of de rhinoceros op deze plaats in voorhistorische tijd nog meer sproen achter liet dan

de maaltand die in 1947 gevonden werd, dan of het om de overblijfselen gaat van een ander prehistorisch dier.

Op de plaats van de opgravingswerken. Wij herkennen van links naar rechts: de heer Vanhoorne, de heer Maurice VandeVyvere, Gerard Ganne, die even uit de put kwam en die de grote vondst van de dag toont: de versteende beenderen van het voorhistorisch dier; de heer Roger Descamps, de heer André Deschilder en de heer Maurice Ganne, allen geestdriftige medewerkers

van de heer Vanhoorne

Op het terrein van de plantkunde kreeg de heer Vanhoorne ook wat hij zocht, want benevens mossen en zaden werden op deze diepte talrijke stukken sparhout ontdekt. Deze houtresten blijken hier terecht gekomen te zijn door diluviale afzettingen.

*En nu in 2015 ging de archiefmedewerkster **Sofie Gouwy** naar Brussel op zoek naar de restanten van de mammoet en de neushoorn en ze zijn uiteindelijk gevonden, goed weggeborgen maar nooit verder bestudeerd ... de oudste relieken uit de Provense grond.*

Guido.

Mijn naam mag je niet vernoemen maar ook niet van zaliger gedachtenis, hij woonde daar niet ver vandaan en heeft altijd beweerd dat hij en een vriend die bewuste beenderen in die punt gedumpt hadden. Ik denk dat hij gezegd heeft dat het **beenderen waren van een paard**. Dit is ter inlichting.

Zijn de opgravers bij de neus genomen? Was de mammoet van Proven een farce? Liggen er beenderen van een paard in het Koninklijk Belgisch Instituut van Natuurwetenschappen? Zouden die mannen het verschil niet zien tussen paardenbeenderen en mammoetbeenderen?

En we kregen reactie van **Johan Adriaen**.

Hij kwam naar het stadsarchief van Poperinge met een curiositeit: een tand van een voorhistorische rhinoceros of neushoorn.

Je ziet dat de bovenkant van deze tand nog perfect in orde is en zelfs de tandwortel zit er nog aan.

En zo te zien is de rhinoceros nog niet naar de tandarts moeten gaan.

Daarnaast bracht hij de 'fiche' mee die eertijds in het Meester

Adriaenmuseum hing – opemaakt door

R.A.B. - - zo wist

Johan – mij te vertellen de heer Roger Blondeau was.

Dat in de tijd van deze fossielen – 1.000.000 jaar geleden – er ook een 'ijstijdmens' zou geweest zijn, laat ik dus aan Roger.

Volgens Wikipedia is

de huidige mens zo'n 200.000 jaar oud.

Ook Johan kent het verhaal 'dat mannen van Proven 'paardenbeenderen' in de put gegoooid hadden – maar zo'n tand in de muil van een paard – dat had hij nog nooit gezien!

